

Fat Lava

**‘DAT VEEL MENSEN DEZE VAZEN
LELIJK VINDEN, MAAKT HET NOG
LEUKER ZE TE VERZAMELEN’**

Walgelijk lelijk? Heerlijk seventies? Wat je er ook van vindt, Fat Lava-vazen zijn aan een heuse comeback bezig. Voor wie nog een nieuwe verzameling zoekt: deze ‘West German pottery’ is nog volop verkrijgbaar op rommelmarkten.

Wie kent ze niet? Die opmerkelijk gevormde vazen, een beetje lomp soms, met nog opmerkelijker gevormd én gekleurd glazuur. *West German pottery*, zo luidt de verzamelnaam voor dit soort keramiek, maar de laatste jaren zijn de vazen steeds meer bekend onder de naam Fat Lava.

Zeker is dat het opvallende uiterlijk van de vazen bij vrijwel iedereen een reactie uitlokt, variërend van bewondering tot afgrijzen. En het leuke is dat de vazen decennialang uit het zicht waren, maar momenteel aan een heuse comeback werken. Dat is te merken aan de tentoonstellingen die worden georganiseerd, aan de blogs van crafters waarop de karakteristieke vorm en het glazuur van Fat Lava worden bewonderd, aan de boeken die verschijnen, aan de discussies op fora en aan de toenemende hoeveelheid fotoseries op Flickr.

ALLEMAAL UNIEK

Vanwaar de hernieuwde populariteit? De Engelse kunstkenner Mark Hill, auteur van het boek *Fat Lava – West German Ceramics of the 1960s & 70s* en presentator bij de BBC (o.a. *The Antique Roadshow*), vertelt: “Allereerst is dat natuurlijk het interessante aan het begrip mode: voordat iets weer gewild wordt, moet het eerst een hele tijd uit de mode zijn geweest. Nou, en dat was bij Fat Lava in de jaren tachtig en negentig zeker het geval. Mensen vonden de vazen afgrijselijk en smakeloos, ze sloegen ze met veel plezier kapot.” Inmiddels is er zo’n veertig jaar overheen gegaan, kijken we er vanaf een grotere afstand naar en gaan we het zelfs weer mooi vinden. Maar er zit nog een belangrijk aspect aan de opleving van West German pottery: je moet je best doen om zo’n vaas te vinden – ze worden immers niet meer gemaakt – waardoor het iets wordt waarmee je je kunt onderscheiden. Mark Hill: “Vrienden die bij me komen eten, zeggen: ‘Wauw, wat een waan- ➤

Het glazuur explodeerde in de hitte van het bakproces, als lava in een vulkaan

zinnige vaas heb je daar. Wat is dat en waar heb je die vandaan?’ Dat zeggen ze niet als ik er een vaas van Ikea neerzet. Juist in deze tijd van massaproductie willen we onze individualiteit niet alleen uitdrukken met wat we dragen en hoe we eruitzien, maar ook met de spullen waarmee we ons omringen. En dat kan hiermee.”

EXPERIMENTEERDRIFT

Dat opvallende West-Duitse keramiek beleefde zijn hoogtijdagen vanaf halverwege de jaren vijftig tot halverwege de jaren zeventig, waarbij het absolute hoogtepunt in de jaren zestig en zeventig lag. Maar de wortels stammen al uit een eerdere periode, uit de tijd van de befaamde Bauhaus-opleiding voor beeldende kunstenaars, ambachtslieden en architecten die tussen 1919 en 1932 in Duitsland bestond. De Duitse beeldhouwer Gerhard Marcks leidde de keramiekafdeling, waarbij hij studenten een diep respect bijbracht voor de keramische traditie, maar ze vooral ook aanmoedigde te

MERKEN

Verschillende Duitse fabrikanten hebben door de jaren heen Fat Lava geproduceerd, en binnen die verschillende merken zit volgens Mark Hill nogal wat kwaliteitsverschil – al is dat natuurlijk soms ook een kwestie van smaak. Het merk Scheurich is een goeie om mee te beginnen, dit merk heeft veel gemaakt en is nog steeds betaalbaar. Fabrikanten als Roth, Ruscha, Ceramano en Otto zijn prijziger, maar hebben volgens Mark Hill dan ook wel de mooiste vazen geproduceerd.

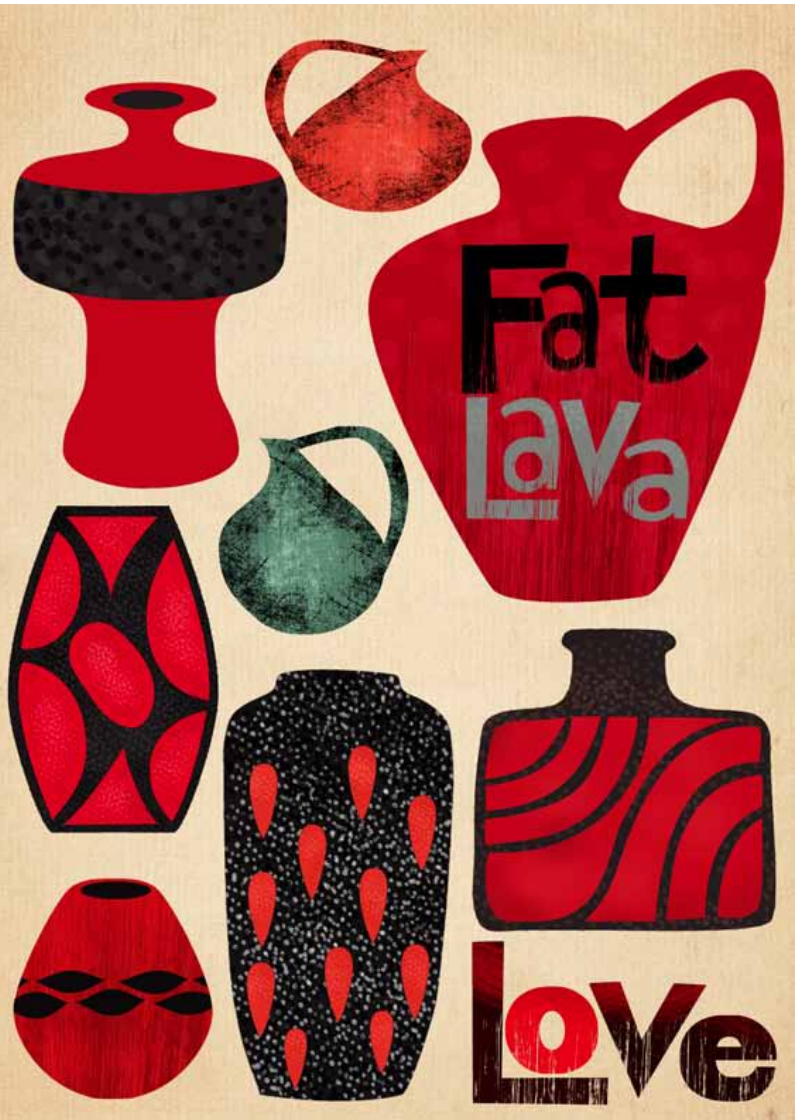
experimenteren en te vernieuwen. In 1933 was dat afgelopen: de nazi’s kwamen aan de macht en veel ‘ontaarde kunst’ werd verboden. Geen wonder dat er na de Tweede Wereldoorlog in West-Duitsland een explosie van creativiteit losbarstte. Daarbij nam de welvaart halverwege de jaren vijftig in rap tempo toe en kon er worden geïnvesteerd in nieuwe kunstbenodigdheden én productietechnieken. Het gevolg? Ontwerpers hadden zo alle tijd en ruimte om te experimenteren met vormen, patronen en vooral met glazuur. En die experimenteerdrijf, die al in de jaren twintig werd aangezet door Gerhard Marcks, is af te zien aan de vele soorten vazen die vanaf de tweede helft van de jaren vijftig tot de eerste helft van de jaren zeventig werden gemaakt. Het maakproces van de vazen verklaart uiteindelijk de *catchy* naam Fat Lava: nadat de klei was gedroogd, werd het glazuur met de hand aangebracht door een team van ontwerpers. Vervolgens explodeerde het glazuur in de hitte van het bakproces, als lava in een vulkaan. Juist de combinatie van het met de hand opgebrachte glazuur en het oncontroleerbare bakproces, maakt het uiterlijk van iedere vaas zo uniek.

ECHT EN PUUR

Halverwege de jaren zeventig was het over met de populariteit. De karakteristieke vazen werden verbannen naar zolders en kelders en behalve dat de tijdgeest veranderde – strak design werd hip – liep halverwege de jaren zeventig ook de economie terug en sloten fabrieken hun deuren. Maar nu ‘mag’ het dus weer. De Duitse illustratrice Elisandra is een groot liefhebber van Fat Lava: “Ik vind dat we in een nep-wereld leven. De term ‘vriend’ is door de sociale media een rekbaar begrip geworden, op tv zie je sterren die met hun verbouwde gezichten meer op Barbies dan op mensen lijken, van politici weet je dat ze liegen en de producten die je koopt zijn vaak een kopie van een kopie van een kopie. En dus krijgen steeds meer mensen een heel sterk verlangen naar ‘echtheid’, naar ‘puurheid’. Geen wonder dat crafting en vintage zo populair zijn.” Voor Elisandra vertegenwoordigen die Fat Lava-vazen, in hun soms onbeholpen plompheid, dat pure en dat echte waar ze naar op zoek is. “Elke Fat Lava-vaas die ik bekijk, heeft voor mij meer persoonlijkheid en karakter dan alle deelnemers van *Idols* bij elkaar. Maar juist ook het idee dat veel mensen deze vazen lelijk vinden, maakt het nog leuker ze te verzamelen.”

SCHAT ZOEKEN

De belangstelling voor Fat Lava neemt alleen maar toe. Zo organiseerde Emiel Monnink afgelopen zomer een goed bezochte Fat

Lava-tentoonstelling in Amsterdam. Hij vindt het niet vreemd dat West-Duits keramiek zo populair is. “Art deco is op z’n retour, dat kent iedereen nu wel. Mensen gaan weer op zoek naar nieuwe stromingen en over West-Duits keramiek uit de jaren vijftig tot zeventig is nog relatief weinig bekend. Het is een onontgonnen gebied en dat maakt het voor veel mensen interessant om het keramiek te bestuderen en te verzamelen.” En juist in dat verzamelen, in dat proces van zoeken en vinden, schuilt voor veel Fat Lava-fans de lol. Wat het extra leuk maakt: veel Fat Lava-vazen zijn nog betaalbaar. “Alleen al de káns dat je zo’n vaas op een rommelmarkt kunt vinden, is een reden waarom de handpalmpjes gaan zweten en de blik in de ogen licht paniekerig wordt,” aldus Mark Hill. Of, zoals Elisandra vertelt: “Dat element van schatzoeken maakt het zo leuk. Je gaat naar een rommelmarkt of een kringloopwinkel en je weet van tevoren nooit wat je vindt, dat is altijd een verrassing. Of je drinkt koffie in een oud cafeetje, en wat staat daar stoffig in een vergeten hoekje? Een geweldig Fat Lava-vaasje! Dan vraag je aan de verbaasde eigenaar die geen flauw benul heeft dat zo’n vaasje weer helemaal ‘in’ is, of je het voor een paar euro mag kopen. Dát aspect van avontuur, van jagen en verzamelen, maakt mijn dagelijks leven spannender.”

TEKST CAROLINE BUIJS ILLUSTRATIES ELISANDRA

RUSCHA 313

Soms werd een bepaalde vorm van een vaas jarenlang in productie gehouden, waarbij het glazuur, de soort klei en het motief steeds verschilden. Zo is de ‘313’ van fabrikant Ruscha – in 1954 ontworpen door Kurt Tschörner – ruim dertig jaar lang gemaakt. Deze vaas leidde het succes van de West German Pottery in.

VERSLAVEND

Stel nou dat je zelf op zoek wilt naar een Fat Lava-vaas of misschien zelfs aan een verzameling wilt gaan werken, hoe kun je dan het beste beginnen? Mark Hill raadt allereerst aan om een boek te kopen over Fat Lava of een rondje te surfen op het net, om Fat Lava überhaupt te kunnen herkennen. Ook kletsen met een goede dealer kan je al een eind op weg helpen. Maar de belangrijkste tip die Mark Hill wil geven, is: “Koop altijd alleen omdat je het mooi vindt. Koop omdat je ervan houdt, niet omdat je hoopt dat het later meer geld waard wordt.” Dat is ook wat Elisandra aanraadt: “Volg gewoon je smaak. Welke kleur vind je mooi? Persoonlijk hou ik ervan om groepjes te maken. Door bijvoorbeeld vazen met dezelfde soort kleur en glazuur, maar wel van verschillende vormen en merken, bij elkaar te zetten. Zo’n groepje bij elkaar vormt dan bijna een nieuw sculptuur.” Juist doordat er zo veel verschillend keramiek is geproduceerd – vazen in dezelfde vorm maar met wisselend glazuur of andersom – maakt het spannend een kleine verzameling te beginnen. Maar pas op. Zo vertelde een bezoeker

op de Fat Lava-tentoonstelling in Amsterdam dat ze inmiddels meer dan vierduizend vazen bezit. “Ik ben ermee besmet. Al heb ik er nog zo veel, als er een tussen zit die ik nog niet heb, dan moet ik ‘m gewoon hebben. Ik ben altijd op zoek naar dat ene vaasje uit een bepaalde serie dat nog ontbreekt. Dat is de grap. Maar dat is zeer verslavend.” ●

MEER LEZEN?

- * WWW.RETROMINDED.COM Site van Emiel Monnink, die een Fat Lava-tentoonstelling in Amsterdam organiseerde.
- * LITTLEOWLSKI.WORDPRESS.COM Blog van een Engelse Fat Lava-fan, ‘totally addicted to Fat Lava’. Ze kijkt uit naar een groter huis om haar verzameling van duizenden en duizenden vazen kwijt te kunnen.
- * WWW.GINFORSODDITIQUES.COM/COLLECTINGWG.HTML Veel informatie en hoe een verzameling te beginnen.
- * [HTTP://POTTERYANDGLASS.FORUMANDCO.COM](http://POTTERYANDGLASS.FORUMANDCO.COM) Forum over Fat Lava.